

CEVROINSTITUT

[vysoká škola]

2.

DEFINICE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ, OZBROJENÝCH SIL, ZPRAVODAJSKÝCH SLUŽEB A OSTATNÍCH BEZPEČNOSTNÍCH SUBJEKTŮ

ivan.bilek@email.cz

ivan.bilek@vsci.cz

ZÁKONNÉ ZMOCNĚNÍ

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění
pozdějších ústavních zákonů

Čl. 2

- (1) Lid je zdrojem veškeré státní moci; vykonává ji prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, **výkonné** a soudní.
- (2) Ústavní zákon může stanovit, kdy lid vykonává státní moc přímo.
- (3) **Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.**
- (4) Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.

VEŘEJNÉ SBORY

- Policie ČR, Hasičský záchranný sbor ČR, Vězeňská služba a justiční stráž ČR, Celní správa ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služba, Úřad pro zahraniční styky a informace, Vojenská policie, Vojenské zpravodajství a obecní policie
- jednotlivé zákony obsahují:
 - strukturu
 - působnost
 - hlavní úkoly a cíle
 - prostředky
 - úpravu činnosti a specifik

NEJEDNOTNOST VEŘEJNÝCH SBORŮ

- Nelze jednoduše nalézt společný svorník
- všechny příslušníky nelze běžně identifikovat
 - např. příslušníci zpravodajských služeb působí utajeně
- nemají všechny svůj vlastní zákon
 - viz ÚZSI
- nevztahuje se na všechny zákon o služebním poměru
 - ve Vojenské policii a Vojenském zpravodajství jsou zařazeni vojáci
 - obecní polici tvoří zaměstnanci obce
- jednotnost podle organizačního uspořádání
 - vymyká se obecní policie – jednotky jsou zřizované vyhláškou obce

HLAVNÍ CHARAKTERISTIKA

- Předmětné sbory jsou veřejné, protože mají **veřejnoprávní charakter**
 - zřízení je možné pouze ze zákona nebo na základě zákona
 - obsah činnosti je regulován předpisy veřejného, především správního práva
 - zřizovatelem je stát nebo samospráva (obec)

SUBSIDIÁRNÍ VEŘEJNÉ SBORY

- Subsidiární nebo asistenční sbory
- zejména armáda, pokud je povolána k plnění úkolů policie
 - vojáci zůstávají příslušníky armády a vztahují se na ně i příslušné předpisy, materiálně se však mění v policisty
 - jejich úkoly, resp. pravomoci, jsou ovšem omezené pouze na určité oblasti, a nikoli veškerou činnost policie

OBSAHOVÁ CHARAKTERISTIKA

- Hlavní úkol veřejných sborů je především chránit tzv. **policejní statky** před nebezpečím a poruchami a udržovat, případně obnovovat stav, který lze obecně označit jako
 - veřejný pořádek a bezpečnost
 - tj. zejm. ochrana státu, veřejná bezpečnost, bezpečnost osob a majetku, klid, mravnost, veřejné zdraví; jejich okruh se však stále rozrůstá
 - bezpečnost státu
 - tj. zahraniční politika, vojenská obrana, vnitřní bezpečnost a pořádek
- cíl spočívá v péči o zajištění životů lidí, dodržování lidských práv a svobod, majetku a životních jistot, jakož i fungování státu
- podat úplný výčet není s ohledem na dynamiku dosti dobře možné a ostatně ani účelné

PŮSOBENÍ VEŘEJNÝCH SBORŮ

- Veřejné sbory působí zásadně **dovnitř** České republiky
 - mohou působit i na území jiných států (např. policisté podle § 93 zákona o policii nebo příslušníci vězeňské služby podle § 1 odst. 5 zákona o vězeňské službě), resp., jako je tomu u některých zpravodajských služeb, je jejich činnost obrácena do zahraničí
- ochrana „policejních statků“ je činnost hlavní a základní, kterou provádějí trvale
 - policejní statky jsou chráněny i dalšími orgány veřejné moci, především exekutivními a soudními
 - ostatní orgány z nějakého důvodu (technického, organizačního, právního) zasáhnout nemohou a hrozí-li nebezpečí z prodlení
- existují určité hrozby, které mohou být nebezpečné pro samotné základy státu, jeho kvalitu a fungování, jejichž profylaxe, případně odstranění poruchy, je **svěřena vesměs nebo výhradně** těmto specializovaným veřejným sborům, které si vytváří každý stát

DEFINIČNÍ ZNAKY

- Smyslem činnosti veřejných sborů je **sloužit veřejnosti**, ať už svoje úkoly realizují prostředky donucovacími, nebo jinými
- možnost použití donucení – násilného fyzického přinucení k plnění povinnosti nebo zabránění, odvracení od porušování zákazu
 - veřejné sbory by měly usilovat o to, aby vůbec nenastala situace, kdy je zapotřebí k donucení sáhnout
 - použití těchto prostředků je tzv. *ultima ratio*, uchýlit se k nim lze, až na výjimky, teprve v případě, že selžou jiné mírnější prostředky, jakými je např. výzva, aby dotyčný od protiprávního jednání upustil, nebo hrozba, že proti němu bude zasaženo
 - s donucením se lze setkat v činnosti nejrůznějších orgánů veřejné moci, ale u veřejných sborů přichází jeho použití v úvahu mnohem častěji, a to v podobě přímého donucení
- většina veřejných sborů plní i funkce orgánů veřejné správy tím, že vydávají konkrétní správní akty, provádějí kontrolu apod.
- některé z nich působí v různém rozsahu také jako orgány činné v trestním řízení

ZÁSADA LEGALITY

- Výchozí zásada určující činnost veřejných sborů
- základní princip právního státu
 - orgány veřejné moci mohou činit pouze to, co je jim zákonem výslovně povoleno (článek 2 odst. 3 Ústavy a článek 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod)
 - bez příslušné zákonné licence nesmějí veřejné sbory zasahovat do práv a svobod
 - takové výslovné zákonné zmocnění je nezbytné tam a pouze tam, kde policie vystupuje jako orgán veřejné moci
- servisní činnosti vymezuje obecný zákonný rámec
 - všeobecná autorizační doložka
 - faktické pokyny a bezprostřední zásahy

ZÁSADA PROPORCIONALITY A SUBSIDIARITY

- Zásah má být uskutečněn pouze v míře, která je nezbytně nutná, tedy
 - volit takové opatření, které ještě vede k cíli, ale současně osobu co nejméně zasahuje
 - opatření omezující základní lidská práva a svobody nesmějí svými negativními důsledky přesahovat přínos, který představuje veřejný zájem na těchto opatřeních
 - proporcionalitu je třeba posuzovat s ohledem ke všem okolnostem situace, v níž je zásah prováděn, tedy např. osobě, vůči níž zásah směřuje, času a místu, kde k němu dochází, a dalším.
 - princip naplnění účelu či vhodnosti, podle něhož musí být příslušné opatření vůbec schopno dosáhnout zamýšleného cíle, kterým je ochrana jiného základního práva či veřejného statku
- Zásah má být uskutečněn jen tam, kde selhávají jiné prostředky, tedy se k němu má sáhnout pouze tehdy, nepostačuje-li jiný, méně razantní prostředek

PRINCIP POTŘEBNOSTI A RESTRIKCE

- Podle principu potřebnosti je povoleno použití pouze nejšetrnějšího z více možných prostředků, pokud jde o vztah k dotčeným právům a svobodám
 - brát v úvahu, je-li prostředek potřebný, a posoudit také vztah, resp. kolizi různých práv, která mohou být zásahem postížena
 - zkoumat, zdali by stanoveného cíle nemohlo být dosaženo jinými opatřeními, umožňujícími dosáhnout stejného cíle, avšak nedotýkajícími se základních práv a svobod
- Podmínky k zásahům do práv osob mají být vždy vykládány restriktivně
 - dosah právní normy by měl podmínky k zásahu zužovat
 - rozšiřovat podmínky k zásahu je nepřípustné

HLAVNÍ ÚKOLY VEŘEJNÝCH SBORŮ

- Úkoly jednotlivých veřejných sborů jsou značně různorodé
 - všechny mají chránit bezpečnost a veřejný pořádek
 - ochrana normálního stavu společnosti před nebezpečím
 - v případě vychýlení dochází k ohrožení společnosti
- původ ohrožení v jednání lidí, přírodních událostech, vyšší moci
- příčiny mohou být dány důvody uvnitř státu či pocházet zvnějšku
- hrozba však může mít i nemateriální povahu v podobě šíření myšlenek, soudů nebo informací

HLAVNÍ ÚKOLY VEŘEJNÝCH SBORŮ

- Pečovat, aby nebezpečí vůbec nevznikala, a pokud k poruše dojde, mají ji co nejdříve eliminovat
- pokud příslušníci veřejných sborů shledají, že určitý prostředek není k zvládnutí situace dostatečný, musí použít jiný
- jistá míra nebezpečí je ovšem v moderní společnosti přítomná trvale, ať již jako produkt technologií, nebo chování lidí, a veřejné sbory se mají starat o to, aby zůstala právě v této latentní podobě
- posláním všech orgánů veřejné moci starat se o profylaxi, a pokud zůstane bez účinku, učinit kroky k nápravě
- specifikum veřejných sborů spočívá v tom, že u nich jde o trvalou a dominující činnost

ORGANIZACE VEŘEJNÝCH SBORŮ

- Odpovídá funkcím a úkolům veřejných sborů tj. péči o vnitřní pořádek a bezpečnost státu a obyvatel
 - princip centralizace, koncentrace a dekoncentrace, princip monokratický a jmenovací a princip služební a instanční podřízenosti
- řízení z jednoho centra ministerstvem, ministrem či vládou a přímo pak příslušnou ústřední organizační složkou, resp. „ředitelem“ toho kterého veřejného sboru (ředitelem, generálním ředitelem, policejním prezidentem atd.)
 - obecní policie nemá centrální článek, je podrobena metodickému řízení Policie ČR a MV
- politické řízení veřejných sborů

BEZPEČNOSTNÍ SBORY

- Bezpečnostní sbory ČR jsou uvedeny v zákoně č. 361/2003 Sb., **o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů**, ve znění pozdějších předpisů
- § 1 odst. 1 uvádí, že *„Bezpečnostním sborem se rozumí Policie České republiky, Hasičský záchranný sbor České republiky, Celní správa České republiky, Vězeňská služba České republiky, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace*

ROZDĚLENÍ BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ

- Bezpečnostní sbory:
 - ozbrojené
 - neozbrojené
 - zpravodajské služby
- ozbrojené bezpečnostní sbory
 - Policie ČR
 - Celní správa ČR
 - Vězeňská služba ČR
 - Generální inspekce bezpečnostních sborů
- neozbrojeným bezpečnostním sborem je Hasičský záchranný sbor ČR
- bezpečnostní sbory – zpravodajské služby
 - Bezpečnostní informační služba
 - Úřad pro zahraniční styky a informace.

VZTAHY MEZI BEZPEČNOSTNÍMI SBORY

- Vztahy mezi jednotlivými bezpečnostními sbory vycházejí z jejich postavení podle právního řádu
- Oblasti spolupráce a součinnosti
 - výměna informací
 - společné nasazení sil a prostředků
 - výpomoc při plnění konkrétních úkolů
- oblast výměny informací
 - zpravodajské informace
 - informace důležité pro trestní řízení
 - informace pro správní a jiné typy řízení
 - informace pro vlastní chod bezpečnostních sborů

VZTAHY MEZI BEZPEČNOSTNÍMI SBORY

- oblasti společného nasazení sil a prostředků
 - integrovaný záchranný systém
 - povolání příslušníků bezpečnostních sborů a AČR k plnění úkolů PČR
 - nácvik společného výkonu služby
- oblast výpomoc při plnění konkrétních úkolů
 - mimořádné události – ohrožení státu
 - plnění úkolů v trestním řízení
 - odborná pomoc
 - nasazení technických prostředků

SPOUPRÁCE ZPRAVODAJSKÝCH SLUŽEB

- Zákon 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů
 - upravuje zejména postavení, působnost, koordinaci, **spolupráci** a kontrolu zpravodajských služeb ČR, ukládání úkolů, podávání zpráv a **poskytování informací** zpravodajským službám
 - „střechový zákon“ vymezuje společné atributy pro všechny zpravodajské služby
- konkrétní ustanovení:
 - § 8 podávání zpráv zpravodajskými službami a ukládání úkolů
 - §§ 9-10 spolupráce zpravodajských služeb
 - §§ 11-11b poskytování informací zpravodajským službám

SPOLUPRÁCE PČR

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

§ 14 Spolupráce s ozbrojenými silami, bezpečnostními sbory a dalšími orgány veřejné správy, jakož i s právníckými a fyzickými osobami.

§ 15 Upozornění na skutečnosti, které mohou vést k ohrožení nebo porušení vnitřního pořádku a bezpečnosti

§ 16 Spolupráce s obcemi – koordinační dohody

§ 17 Spolupráce s ostatními právníckými a fyzickými osobami - prevence

§ 18 Vyžadování pomoci od osob a orgánů

§ 19 Technická podpora zpravodajskými prostředky

§ 20 Působení policie v rámci integrovaného záchranného systému, při řešení krizových situací a mimořádných událostí a při přípravě na ně

§ 21 Povolávání vojáků, příslušníků Vězeňské služby České republiky a Celní správy České republiky k plnění úkolů policie

SPOLUPRÁCE HZS

Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

§ 19 Spolupráce se správními úřady a jinými státními orgány, orgány územní samosprávy a s osobami

§ 20 Vyhodnocování ohrožení při výskytu nebo šíření chemické látky a koordinace vyhodnocování údajů v součinnosti s Armádou České republiky.

§ 21 Žádost o informace, součinnost nebo jinou obdobnou pomoc

§ 22 Mezinárodní spolupráce organizacemi, orgány cizího státu nebo zahraničními osobami.

SPOLUPRÁCE CS ČR

Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů

- § 4 Generální ředitelství cel
 - zabezpečuje laboratorní zkoumání a analýzu vzorků zboží, jeho kriminalisticko-technické zkoumání, kriminalistické analýzy a rozbory
 - drží, skladuje a používá vybrané výrobky, látky a věci, zejména výbušniny, výbušné předměty, omamné a psychotropní látky, prekursory drog, jedy, padělky peněz, cenin a cenných papírů, zboží porušující práva k duševnímu vlastnictví
 - technicky zabezpečuje použití zpravodajské a zabezpečovací techniky nebo sledování osob a věcí
 - spolupracuje s ozbrojenými silami a bezpečnostními sbory
 - v rámci dělené správy zajišťuje vymáhání nezaplacených pravomocných pokut

SPOLUPRÁCE VS ČR

Zákon ČNR č. 555/1992 Sb. o Vězeňské a justiční strážci České republiky, ve znění pozdějších předpisů

- §2/1m) ve spolupráci s Generální inspekcí bezpečnostních sborů se podílí na předcházení a odhalování trestné činnosti příslušníků Vězeňské služby a občanských zaměstnanců zařazených k výkonu práce ve Vězeňské službě spáchané při výkonu služby nebo při plnění pracovních úkolů.
- § 24/1 spolupracuje při plnění svých úkolů zejména s ozbrojenými bezpečnostními orgány České republiky, s dalšími orgány státu, s orgány obcí a s obdobnými institucemi v zahraničí

SPOLUPRÁCE GIBS

Zákon č. 341/2011 Sb. o Generální inspekci bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů

- § 8 spolupráce s ozbrojenými silami, bezpečnostními sbory a dalšími orgány veřejné správy, jakož i s právníckými a fyzickými osobami.
- § 9 žádost o
 - věcnou a osobní pomoc, zejména potřebné podklady a informace včetně osobních údajů
 - technické a personální zabezpečení odposlechu a záznamu tel. provozu nebo operativně pátracích prostředků
 - zajištění znaleckých posudků a odborných vyjádření, stop a dalších úkonů souvisejících s dokazováním v rámci trestního řízení
 - součinnost při zajištění, zadržení nebo zatčení osoby, umístění osoby do cely nebo jiném omezení na svobodě a eskortu osoby
 - jinou součinnost, není-li schopna splnění konkrétního úkolu zajistit jinak
- § 37 předávání informací
 - PČR, VSČR CSČR zpravodajským službám České republiky, Vojenské policii a dalším orgánům veřejné správy informace, které získala při plnění svých úkolů
 - řediteli bezpečnostního sboru informace o skutečnostech na jejichž základě lze příslušníka zprostit výkonu služby
- § 41 /9 Jednou za půl roku inspekce v souhrnné zprávě sdělí příslušnému bezpečnostnímu sboru jména zkoušených osob, které se při zkoušce spolehlivosti nedopustily protiprávního jednání

SPOUPRÁCE VOJENSKÉ POLICIE

Zákon č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

- § 10 předává zpravodajským službám České republiky, Generální inspekci bezpečnostních sborů, Policii České republiky, ministerstvu obrany, Vězeňské službě České republiky a Celní správě České republiky informace
- § 56 spolupracuje s právníckými a fyzickými osobami a může od nich požadovat podklady a informace
- § 57 spolupracuje s ozbrojenými bezpečnostními sbory, obecní policií, Vojenským zpravodajstvím a s obdobnými institucemi v zahraničí

SPOLUPRÁCE OBECNÍ POLICIE

Zákon ČNR č. 553/1991 Sb. o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů

- § 1/3 obecní policie spolupracuje v rozsahu stanoveném tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem s Policií České republiky, státními orgány a orgány územních samosprávných celků.

ZDROJE

- HORZINKOVÁ, Eva, Vladimír NOVOTNÝ. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 2. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978–80–7380–263–9
- MATES, Pavel, Jindřich ŠKODA a František VAVERA. *Veřejné sbory*. Praha: Wolters Kluwer ČR a. s., 2011. 384 s. ISBN: 978-80-7357-572-2
- ústavní zákony a zákony, dostupné z <https://www.zakonyprolidi.cz/>

ZKUŠEBNÍ OKRUHY

Definice bezpečnostních sborů, ozbrojených sil, zpravodajských služeb a ostatních bezpečnostních subjektů

- subjekty vnější a vnitřní bezpečnosti
- základní zásady a principy činnosti veřejných sborů
- zákonné vymezení bezpečnostních sborů
- základní úkoly bezpečnostních sborů
- vztahy mezi bezpečnostními sbory, ozbrojenými silami a ostatními bezpečnostními subjekty